

MAKTAB JIHOZLARINING BOLALAR SALOMATLIK HOLATIGA TA’SIRI

Ibragimov Nurmamat Xujamkulovich, Xudoyberdiyev Aktam Turdiyevich
Toshkent davlat tibbiyot universiteti Termiz filiali Mikrobiologiya, jamoat
salomatligi, gigiyena va menejment kafedrası

O‘zbekiston, Termiz shahar

Maktablarida ta’lim olayotgan o‘quvchilar orasida sog‘lom muhit yaratish bilan birgalikda jahon andozalari talablariga javob beradigan yetuk farzandlarni tarbiyalash, barkamol avlodni kamol toptirish va shakllantirish, ularning salomatlik holatini himoyalash va mustaxkamlash, gormonik normal tarzda rivojlangan yetuk mutaxassislar yetishtirib chiqarish, bugungi kunda nafaqat Bolalar va o‘smirlar gigiyenasi bo‘limi xodimlari, balki barcha jamoatchilik oldida turgan asosiy vazifalardan biri hisoblanadi.

Sog‘lom va barkamol yetuk insonni tarbiyalashda maktabning o‘ziga xos tutgan o‘rni bor. Tayanch maktablarining asosiy vazifalaridan biri jismonan baquvvat normal rivojlangan barkamol avlodni tarbiyalab yetishtirishdan iboratdir. Bu yo‘nalishda o‘suvi organizmning gormonik rivojlanishida maktab ichki muhiti bilan birgalikda jihozlar, darsliklar va mebellarning ahamiyati kattadir.

Maktab o‘quvchilari orasida sog‘lom, barkamol va yetuk mutaxassislar bo‘lib yetishishining asosini oqilona tuzilgan kun tartibi va maktab jihozlari (mellar, yoritilganlik, darsliklar) katta ahamiyatga egadir.

Tadqiqot maqsadi: O‘quvchilar salomatlik holatiga maktab jihozlarini ta’sirini o‘rganish va uni gigiyenik tahlil qilishdan iborat.

Tadqiqot materiallari va usullari: 161-o‘rta umum ta’lim maktabining sinfxonalari va jihozlari, tibbiy ko‘rik natijalarining ma’lumotlaridan foydalanildi. Ushbu ilmiy ish bajarilishida sanitariya-gigiyenik va statistik usullardan foydalanildi.

Natijalar muxokamasi. Maktab jihozlarni gigiyenik baholash usullari. Maktab o‘quv xonlarining o‘lchamlari SanMvaQ 01-02-2000 “Gigiyenicheskiye trebovaniya k usloviyam obucheniya shkolnikov v obshchobrazovatelnykh shkolax” qonuniy hujjatlari bilan solishtirildi va gigiyenik baholandi.

Maktablardagi sinfxonalarida va boshqa o‘quv xonalarida jixozlarning joylashtirilish tartibi GOST 0159-2003 “GOST shkolnyx mebeli” asosida tahlili qilinib baholanadi.

Ularning asosiy o‘lchamlari partalarning o‘quvchilarga qaragan yuzasining kengligi va sinfxonalarning yerdan balandligi santimetrli lenta yordamida aniqlanib baholanadi.

Maktab jihozlarning funksional o‘lchamlari, ya’ni distantsiya va differensiya esa aniq belgilangan GOST 0159-2003 “GOST shkolnyx mebeli” bo‘yicha baxolandi va taxlil qilindi.

Xonalarning xavosining almashtirilishi tabbiy yo‘l aeratsiya yordamida fortochka va framuglar yordamida olib boriladi. Mexanik tortuvchi ventilyatsiya oshxona va xojatxonalarga o‘rnatilgan biroq ishlamaydi. Buning oqibatida sinfxonalarda changning miqdori – 0,25 mg/m³ ni tashkil qildi.

Tabbiy yoritilganlik xonalarga chap tomomdan tushishiga qarmasdan TYOK qishda 0,5%, yozda – 1% (normada – 1,5%), sport zali va mexnat ta’lim xonalarida esa 0,6-0,7%ni tashkil qildi.

Barcha o‘quv xonalarida su’niy chiroqlar cho‘g‘lanma chiroqlar asosida yoritiladi va gigiyenik talablarga mos kelmaydi.

Yoritilganlikning yetishmovchilik darajasi asosan chiroqlar o‘rni va sonining yetishmasligi asosida kelib chiqqanligini bildiradi.

Nazorat ostiga olingan maktabning binosi va undagi xonalar soni, ularning o‘lchamlari va belganlingan ko‘rsatkichlaridan kam ekanligi aniqlandi. Shuni ta’kidlashimiz lozimki, nazorat ostiga olingan maktabning barcha ko‘rsatkichlari sanitariya me’yor ko‘rsatkichlariga mos kelmasligi aniqlandi. Maktabning yer maydoni va binosining sanitariya me’yor va qoidalari bilan solishtirma tavsifnomasi shuni ko‘rsatadiki, belgilangan ko‘rsatkichlar va ularning mos kelmasligi natijasida quyidagi muammolar hosil bo‘lishi olib keldi. Bu esa o‘z o‘rnida yer maydonning noto‘g‘ri taqsimlanish oqibatida binoning qurilish % oshganligi, sport maydonining yetarli emasligi va undagi jihozlarning yetishmasligi, ichki va tashqi suv taminotining yetishmasligi, asosan issiq suvning yetishmasligi, sanitar-texnik qurilmalarning ish sharoitida emasligi, sinflardagi bolalar soning ortiqcha ekanligi eng asosiysi maktab jihozlarining o‘quvchilarning bo‘yiga va salomatlik holatiga, ya’ni ko‘rish va eshitish tizimi organlari faoliyati va ularning darajasi, shuningdek sinfxonalarda joylashtirilishining gigiyenik talablarga mos kelmasligi oqibatida o‘quvchilar oraisda jismoniy rivojlanishidan orqada qolish va qomatidagi o‘zgarishlarning yuzaga kelish va xonalarning mikroiklim va yoritilganlik darajasini yetishmasligi holatlariga olib kelganligi aniqlandi.

Xulosa. Maktab jixozlarini o‘quvchilarning bo‘yiga mos ravishda tanlash va foydalanishni tavsiya etish kerak. Distanitsiya va differensiyaning o‘lchamlarini davriy ravishda maktab vrachi va o‘qituvchilar tomonidan nazorat qilish kerak. Kun davomida davriy ravishda ertalabki badantarbiya, chiniqtirish muolajalari, jismoniy tarbiya va tavsiya etilgan 18 ta sport turlaridan yoshi, jinsi va salomatlik holatiga mos sport to‘garaklarida shug‘ullanishi tavsiya etiladi.

